עין משפט
נר מצוה

סז א מיי' פט"ו מהל' תפלה הלכה ב סמג עשין כ טוש"ע א"ח סי' קכח סעיף ל:
סח ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף לג:
סט ג ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ל:
[עי' תוס' ב"מ שתירצו באופן אחר]
ע ה מיי' שם הלכה א טוש"ע שם סעיף לג:
[תוספ' פ"ג]
עא ו מיי' פ"ח שם הלכה יב טוש"ע א"ח סי' נג סעיף יב:
עב ז ח מיי' פט"ו שם הלכה ב טוש"ע א"ח סי' קכח סעיף ל:
עג ט מיי' שם טוש"ע שם סעיף לג:
עד י מיי' פ"י שם הלכה ה טוש"ע א"ח סי' נג סעיף יח:
עה כ מיי' פ"ד מהל' תפילין הלכה ג:
עו ל מיי' פ"ג שם הלכה טו טוש"ע א"ח סי' לב סעיף מח:
עז מ מיי' שם הלכה א טוש"ע שם סעיף לט:

נושא
קטן פוחח מהו שיקרא בתורה

נושא
הסבר לשיטת ר' יהודה שאמר דסומא שלא ראה מאורות מימיו אינו פורס על שמע

נושא
בעיות בכהנים שגורמים הסתכלות בהם בשעת ברכת כהנים ולכן לא יצלו לשאת כפיהם

כשאתה מגיע אצל והכיתי לה'. קשה כיון שלא היה יכול לומר ח"ת א"כ היאך הורידו רבי לפני התיבה כשגזר תענית כדאי' בהשוכר את הפועלים (ב"מ דף פה:) והא אין מורידין לא מאנשי חיפה ולא מאנשי בית שאן לפי שקוראין לאלפין עיינין ולעיינין אלפין? וי"ל דכשהיה מתכוין לקרות הח"ת קורא אותה שפיר ע"י טורח אבל לא היה בקל ולפי שאמר ליה אליהו שעל ידו תמהר הגאולה לפיכך הורידו*:

אם היה דש בעירו מותר. ואפילו במומין שבידו כדאמר בירושלמי בההוא כהן דהוו ידיה עקישי אתא לקמיה דרבי נפתלי אמר ליה כיון שאתה דש בעירך מותר:

סכנה ואין בה מצוה. פר"ת בשעת הסכנה יכול להסתכן בהן ולא תגין עליו המצוה ולא יעשה לו נס כמו לאלישע בעל הכנפים (שבת דף מט·):

בתפרן. כשהוא תופר בית מושבם צריך ליזהר שלא ימשוך חוט התפירה יותר מדאי ויתקלקל הריבוע ור"ת פירש דצריך שיהא התפר עצמו מרובע:

יברכוך

הכא נמי איכא נצויי אביו ונצויי רבו: פוחח פורס על שמע וכו': בעא מיניה עולא בר רב מאביי קטן פוחח מהו שיקרא בתורה? אמר ליה ותיבעי לך ערום, ערום מאי טעמא לא, משום כבוד צבור, הכא נמי משום כבוד צבור: סומא פורס על שמע וכו': תניא *אמרו לו לרבי יהודה הרבה צפו לדרוש במרכבה ולא ראו אותה מימיהם ור' יהודה התם *באבנתא דליבא תליא מילתא והא קא מיכוין וידע הכא משום הנאה הוא והא לית ליה הנאה, ורבנן אית ליה הנאה כרבי יוסי דתניא א"ר יוסי כל ימי הייתי מצטער על מקרא זה והיית ממשש בצהרים כאשר ימשש העור באפלה וכי מה אכפת ליה לעור בין אפילה לאורה? עד שבא מעשה לידי פעם אחת הייתי מהלך באישון לילה ואפלה וראיתי סומא שהיה מהלך בדרך ואבוקה בידו, אמרתי לו בני, אבוקה זו למה לך? אמר לי כל זמן שאבוקה בידי בני אדם רואין אותי ומצילין אותי מן הפחתין ומן הקוצין ומן הברקנין: **מתני'** כהן שיש בידיו מומין לא ישא את כפיו, ר' יהודה אומר אף מי שהיו ידיו צבועות *סטים לא ישא את כפיו מפני שהעם מסתכלין בו: **גמ'** (א) תנא מומין שאמרו בפניו ידיו ורגליו אמר ר' יהושע בן לוי ידיו בוהקניות לא ישא את כפיו תניא נמי הכי ידיו בוהקניות לא ישא את כפיו, עקומות עקושות לא ישא את כפיו אמר רב אסי חיפני (*ובישני) לא ישא את כפיו תניא נמי הכי אין מורידין לפני התיבה לא אנשי בית שאן ולא אנשי בית חיפה ולא אנשי טבעונין מפני *שקורין לאלפין עיינין ולעיינין אלפין אמר ליה רבי חייא לר' שמעון בר רבי *אלמלי אתה לוי פסול אתה מן הדוכן משום דעבי קלך, אתא אמר ליה לאבוה, אמר ליה זיל אימא ליה כשאתה מגיע אצל והכיתי לה' לא נמצאת מחרף ומגדף. אמר רב הונא זבלגן לא ישא את כפיו, והא ההוא דהוה בשיבבותיה דרב הונא והוה פריס ידיה? ההוא דש בעירו הוה תניא נמי הכי זבלגן לא ישא את כפיו ואם היה דש בעירו מותר א"ר יוחנן סומא באחת מעיניו לא ישא את כפיו והא ההוא דהוה בשיבבותיה דרבי יוחנן דהוה פריס ידיה? ההוא דש בעירו הוה תניא נמי הכי סומא באחת מעיניו לא ישא את כפיו ואם היה דש בעירו מותר: ר"י אומר מי שהיו ידיו צבועות לא ישא את כפיו: תנא אם רוב אנשי העיר מלאכתן בכך מותר: **מתני'** האומר איני עובר לפני התיבה בצבועין אף בלבנים לא יעבור, בסנדל איני עובר אף יחף לא יעבור/ העושה תפלתו עגולה, סכנה, ואין בה מצוה. נתנה על מצחו, או על פס ידו הרי זו דרך המינות *ציפן זהב, ונתנה על בית אונקלי שלו ה"ז דרך החיצונים: **גמ'** מ"ט? חיישינן שמא מינות נזרקה בו: העושה תפלתו עגולה סכנה ואין בה מצוה: לימא תנינא להא דתנו רבנן *) תפלין מרובעות הלכה למשה מסיני ואמר רבא בתפרן ובאלכסונן? אמר רב פפא מתניתין דעבידא כי אמגוזא: **מתני'** האומר

יברכוך

*) מנחות לה. [ע"ש שבת כח:]

דהכא איכא ניוולי ליכא משום כבוד איכא: **קטן פוחח מהו שיקרא בתורה**. גדול פוחח הוא דאסור משום ולא יראה בך ערות דבר (דברים כג) אבל קטן אינו מוזהר או דלמא לא פליג מתני' בין קטן לגדול: **לדרוש במרכבה**. דיחזקאל: **פחתים**. גומות: **מתני'** **כהן שיש בידיו מומין**. לפי שהעם מסתכלין בו ואמרינן במסכת חגיגה (דף טז·) המסתכל בכהנים בשעה שנושאין את כפיהן עיניו כהות לפי שהשכינה שורה על ידיהן: **גמ'** **בוהקניות**. לנטיי"ש בלע"ז: **עקומות**. כפופות: **עקושות**. לצידיהן: **חיפני וּבישני**. כהן שהוא מאנשי חיפה ומאנשי בית שאן מגמגמין בלשונן הן: **מפני שקורין לאלפין עיינין ולעיינין אלפין**. ואם היו עושין ברכת כהנים היו אומרים יאר-יער ה' פניו ולשון קללה הוא כי יש פנים שיתפרשו לשון כעס כמו פני ילכו (שמות לג) את פני (ויקרא כ) ומתרגמינן ית רוגזי ומטי"ן עושין אלפי"ן ופוגמין תפלתן ודאמרינן (ברכות לב·) דבי ר"א קורין לאלפין עיינין ולעיינין אלפין ההוא בדרשה: **פניו ידיו ורגליו**. הנושא את כפיו חולץ מנעליו כדתניא (סוטה דף מ·) ואם יש בו מום יסתכלו בו ומתוך כך רואין את ידיו: **דעבי קלך**. ותניא בהכל שוחטין (חולין דף כד·) בשילה ובבית עולמים הלוים נפסלין בקול: **אצל והכיתי לה'**. מקרא זה בספר ישעיה: **לא נמצאת מחרף ומגדף**. שהיה קורא לחית"ן היה"ן נראה כאומר והכיסי: **זבלגן**. עיניו זולפות דמעה: **לא ישא את כפיו**. לפי שמסתכלין בו: **דש בעירו הוא**. כבר היו רגילין אנשי עירו ולא היו מסתכלין בו עוד דש לשון (ב) מרגיל כמו כיון דדש דש (בגיטין דף נו:): **סטים**. קרו"ג: **מתני'** **אף בלבנים לא יעבור**. טעמא מפרש בגמ': **העושה תפלתו עגולה**. תפילין שבראשו עגולה כביצה וכאגוז: **סכנה**. שלא תכנס בראשו: **ואין בה מצוה**. דמרובעות בעינן: **נתנה על מצחו**. של ראש, ושל יד על פס ידו: **הרי זו דרך המינות**. שמבזין מדרש חכמים והולכין אחר המשמע כמשמען בין עיניך ממש ועל ידך ממש, ורבותינו דרשו במנחות (דף לז:) בגזירה שוה בין עיניך זה קדקד מקום שמוחו של תינוק רופס ועל ידך גובה היד קיבורת ברום הזרוע שתהא שימה כנגד הלב: **על בית אונקלי**. על בית יד לבושו מבחוץ: **הרי זה דרך החיצונים**. בני אדם ההולכים אחרי דעתם חוץ מדעת חכמים דבעינן לך לאות ולא לאחרים לאות (שם): **ציפן זהב**. נמי כתיב למען תהיה תורת ה' בפיך (שמות יג) שיהא הכל מבהמה טהורה: **גמ'** **שמא מינות נזרקה בו**. המינין עובדי ע"ז מקפידין בכך: **בתפרן ובאלכסונן**. כשהוא תופר בית מושבן צריך ליזהר שלא יקלקל ריבוען במשיכת חוט התפירה וצריך שיהא להן אלכסון כהלכתו (ג) (במרובע) שתהא אצבע ברוחב ובאורך שהיא אצבע ושני חומשין באלכסון: **כי אמגוזא**. עגולות כאגוז, אבל עגולה כביצה כעדשה שפיר דמי ולא תסייעא לברייתא ממתניתין: →אצבע:

מתני'

מסורת
הש"ס

[ועמ"ש תוס' בחגיגה טז. ד"ה בכהנים וכו' לדחות פרש"י דהכא והאליטו הטעם ע"פ הירושלמי משום היסח הדעת ע"ש]

[פירוש בהכנת הלב ועי' תוס' ע"ז כח: ד"ה שורייקא דעינא ולדעת רש"י אכנתא דליבא הן טרפשי הלב]

[דיבור זה שייך קודם ד"ה בוהקניות]

[גי' סה"מ ורמב"ם ורא"ש אספים ופואה ורי"ף אספים וקוצה]

[נ"ל ובישני]

[ברכות לב.]

[שייך לעיל במשנה]

הגהות
הב"ח

(א) גמ' תנא מומין שאמרו בפניו ידיו ורגליו) תא"מ ונ"ב הרא"ש והטור לא גרסי הך ברייתא ורב אלפס גרס לה ועי' בטור א"ח סי' קכח: (ב) רש"י ד"ה דש בעירו וכו' לשון רגיל כמו: (ג) ד"ה בתפרן וכו' אלכסונכהלכתו שתהא מרובע: →אצבע:

רבינו חננאל

קטן קורא בתורה ומתרגם. פוחח פורס על שמע שיקרא יוצר אור שתים לפני א) התיבה להתפלל י"ח ברכות בצבור ואינו נושא את כפיו משום כבוד צבור פי' פוחח לבוש בגד קרוע ואין בבגדיו בתי ידים אלא ידיו כמו ערומות כמה דמתרגמינן (בישעי' כ') כמה דמהלך עבדי ישעיהו פחח ויחף תלת שנין: ירושלמי סוף משקין מת לו מת קורע. מת לו מת אחר מרחיק ג' אצבעות וקורע שלמו מלפניו מתחיל מלאחריו שלמו מלמעלה מתחיל מלמטה שלמו אלו ואלו ר' חייא בר אדא דמן יפו אמר נעשה כפוחח. סומא פורס על שמע ומתרגם ר' יהודה אומר כל שלא ראה מימיו לא יפרוס את שמע כלומר לא יברך בא"י יוצר המאורות שלא נהנה ונמצא מוציא שם שמים לבטלה. ר' שמעון בר ר' הוה קליה עב ואמר לו ר' חייא שלא היה יכול לקרות חי"ת אלא היה קורא לחיתי"ן ב) היהי"ן לפיכך א"ל כשאתה מגיע לקרוא והכיתי לה' נמצא שונא ישראל מוציאן בלשון הכאה ונמצא מחרף ומגדף. תניא זבלגן לא ישא את כפיו. ואם היה דש בעירו מותר. פי' דש בעירו ידוע ומפורסם. העושה תפלתו עגולה פי' העושה תפילין עגולין כאגוז אלא תנינן תפילין מרובעות הל"מ. ואמר רבא בתופרן ובאלכסונן. ג) פי' פעמים שנופל על פניו ברחום וחנון ואם הן תפילין על ראשו עגולין ירצצו מוחו. וזו היא סכנה. ואין מצותן אלא מרובעות נתנה על מצחו או על פס ידו הרי זו דרך המינות. ציפה זהב ונתנה על בית יד של אונקלו פי' אצילי ידיו הרי זה דרך החיצונים:

א"ר

נושא/מבנה
1- זבלגן
2- סומא באחד מעיניו
ב' בעיות בנשיאת כפים
ואם היה דש בעירו מותר

נושא
הנהגות פסולות
1- בעובר לפני התיבה
2- בתפילין
מבנה
דבק: המינות/החיצונים

תת נושא
תפילין עגולות
א- כדורי
ב- שטוחי

נושא
אמירות אסורות

א) נ"ל ואינו עובר לפני התיבה וכו'. ב) מלשון רבינו משמע דר"ח אמר כן לר"ש בר ר' דלא כמו דאיתא בגמ' לפנינו ואולי דגי' אחרת היה לו וצ"ע. ג) נראה דצ"ל סכנה ואין בה מצוה פי' וכו'.

גליון הש"ס גמ' משום כבוד צבור. לעיל דף כג ע"א יומא דף ע ע"א גיטין דף ס ע"א סוטה דף לט ע"ב: שם אלמלי. עי' לעיל דף כא ע"א תוס' ד"ה אלמלא: מתני' ציפן זהב. סנהדרין דף מח ע"ב: